

02 διεθνή

Ο αδικαιολόγητος πλούτος της ολιγαρχίας και της αποικιοκρατίας

Έκθεση της Oxfam: Οι δισεκατομμυριούχοι δεν είναι δημιουργοί, είναι λήπτες του πλούτου

■ της Καίτης Μυλωνά*

Η Oxfam δημοσίευσε την έκθεση «Takers Not Makers» στις 20 Ιανουαρίου 2025, καθώς οι επιχειρηματικές ελίτ συγκεντρώνονταν στο ελβετικό θέρετρο του Νταβός και ο δισεκατομμυριούχος Ντόναλντ Τραμπ, υποστηριζόμενος από τον πλουσιότερο άνθρωπο του κόσμου, τον Ίλον Μασκ, ορκιζόταν πρόεδρος των ΗΠΑ.

Το 2024 ο πλούτος των δισεκατομμυριούχων αυξήθηκε κατά 2 τρισεκατομμύρια δολάρια, τρεις φορές ταχύτερα από ό,τι το 2023, ενώ ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν στη φτώχεια έχει αλλάξει ελάχιστα από το 1990, σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας. Αυτή η διαρκώς αυξανόμενη συγκέντρωση πλούτου γίνεται εφικτή από μια μονοπωλιακή συγκέντρωση εξουσίας, με τους δισεκατομμυριούχους να ασκούν όλο και μεγαλύτερη επιρροή. Η έκθεση ρίχνει φως στο πώς, αντίθετα με τη διαδεδομένη αντίληψη, ο πλούτος των δισεκατομμυριούχων σε μεγάλο βαθμό δεν κερδίζεται: το 60% προέρχεται πλέον από κληρονομιά, μονοπωλιακή εξουσία ή συγγενικές σχέσεις. Ο αδικαιολόγητος πλούτος και η αποικιοκρατία – που νοούνται όχι μόνο ως ιστορία βίαιης εξαγωγής πλούτου, αλλά και ως ισχυρή δύναμη πίσω από τα σημερινά ακραία επίπεδα ανισότητας – αποτελούν δύο βασικούς μοχλούς συσσώρευσης του πλούτου των δισεκατομμυριούχων.

Η Oxfam υπολογίζει ότι το 36% του πλούτου των δισεκατομμυριούχων είναι πλέον κληρονομικό. Έρευνα του Forbes διαπίστωσε ότι κάθε δισεκατομμυριούχος κάτω των 30 έχει κληρονομήσει τον πλούτο του, ενώ η UBS εκτιμά ότι περισσότεροι από 1.000 από τους σημερινούς δισεκατομμυριούχους θα κληροδοτήσουν περισσότερα από 5,2 τρισεκατομμύρια δολάρια στους κληρονόμους τους τις επόμενες δύο έως τρεις δεκαετίες. Πολλοί από τους υπερπλούσιους, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, οφείλουν μέρος του πλούτου τους στην ιστορική αποικιοκρατία και την εκμετάλλευση των φτωχότερων χωρών. Για παράδειγμα, η περισσότερη πλούτου του δισεκατομμυριούχου Vincent Bollore, ο οποίος έχει θέσει την τεράστια «αυτοκρατο-

ρία» των μέσων ενημέρωσης στην υπηρεσία της εθνικιστικής δεξιάς της Γαλλίας, χτίστηκε εν μέρει από αποικιακές δραστηριότητες στην Αφρική.

Διαρκής ροή πλούτου από Νότο προς Βορρά

Αυτή η δυναμική «εξόρυξης» πλούτου επιμένει σήμερα: τεράστια χρηματικά ποσά εξακολουθούν να ρέουν από τον Παγκόσμιο Νότο προς τις χώρες του Παγκόσμιου Βορρά και τους πλουσιότερους πολίτες τους, σε αυτό που η έκθεση της Oxfam περιγράφει ως σύγχρονη αποικιοκρατία.

- Το πλουσιότερο 1% στις χώρες του Παγκόσμιου Βορρά, όπως οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία, το 2023 αντλούσε 30 εκατομμύρια δολάρια την ώρα από τον Παγκόσμιο Νότο μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- Οι χώρες του παγκόσμιου Βορρά ελέγχουν το 69% του παγκόσμιου πλούτου, το 77% του πλούτου των δισεκατομμυριούχων και φιλοξενούν το 68% των δισεκατομμυριούχων, παρόλο που αποτελούν μόλις το 21% του παγκόσμιου πληθυσμού.
- Οι χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος ξοδεύουν κατά μέσο όρο σχεδόν το ήμισυ των εθνικών τους προϋπολογισμών για αποπληρωμή χρέους, συχνά σε πλούσιους πιστωτές στη Νέα Υόρκη και το Λονδίνο. Μεταξύ 1970 και 2023, οι παγκόσμιες κυβερνήσεις του Νότου πλήρωσαν 3,3 τρισεκατομμύρια δολάρια σε τόκους στους πιστωτές του Βορρά.

Κληρονομιά ανισότητας

Σήμερα, το μέσο προσδόκιμο ζωής των Αφρικανών εξακολουθεί να είναι πάνω από 15 χρόνια μικρότερο από αυτό των Ευρωπαίων. Η έρευνα δείχνει ότι οι μισθοί στον Παγκόσμιο Νότο είναι 87 έως 95% χαμηλότεροι από τους μισθούς στον Παγκόσμιο Βορρά για εργασία ίσης δεξιάτητας. Παρά το γεγονός ότι συνεισφέρουν το 90% της εργασίας που οδηγεί την παγκόσμια οικονομία, οι εργαζόμενοι σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος λαμβάνουν μόνο το 21% του παγκόσμιου εισοδήματος. Επιπλέον, οι γυναίκες βρίσκονται πιο συχνά στις πιο ευάλωτες μορφές

άτυπης απασχόλησης. Οι μετανάστες εργαζόμενοι στις πλούσιες χώρες κερδίζουν, κατά μέσο όρο, περίπου 13% λιγότερα από τους ημεδαπούς, με το μισθολογικό χάσμα να αυξάνεται στο 21% για τις γυναίκες μετανάστριες.

Οι υπερπλούσιοι ισχυρίζονται ότι το να πλουτίσεις απαιτεί επιδειξιότητα και σκληρή δουλειά. Αλλά η αλήθεια είναι ότι ο περισσότερος πλούτος λαμβάνεται, δεν δημιουργείται. Πολλοί από τους λεγόμενους «αυτοδημιούργητους» είναι στην πραγματικότητα κληρονόμοι τεράστιων περιουσιακών στοιχείων, που τους έχουν παραδοθεί μέσω γενεών προνομίων. Η αφορολόγητη κληρονομιά δισεκατομμυρίων δολαρίων είναι προσβολή της δικαιοσύνης, που διακινδυνεύει μια νέα αριστοκρατία όπου ο πλούτος και η εξουσία παραμένουν κλειδωμένα στα χέρια λίγων. Εν τω μεταξύ, τα χρήματα που χρειάζονται απεγνωσμένα σε κάθε χώρα για να επενδύσει σε δασκάλους, να αγοράσει φάρμακα και να δημιουργήσει καλές θέσεις εργασίας διοχετεύονται στους τραπεζικούς λογαριασμούς των υπερπλούσιων. Αυτό δεν είναι κακό μόνο για την οικονομία – είναι κακό για την ανθρωπότητα.

Έκκληση της Oxfam

Η διεθνής οργάνωση καλεί τις κυβερνήσεις να δράσουν γρήγορα για τη μείωση της ανισότητας και τον τερματισμό του ακραίου πλούτου:

- **Ριζική μείωση της ανισότητας – θέτοντας παγκόσμιους και εθνικούς στόχους για να επιτευχθεί.** Τέλος στον ακραίο πλούτο. Δέσμευση για έναν παγκόσμιο στόχο που μειώνει δραματικά την ανισότητα μεταξύ του Παγκόσμιου Βορρά και του Παγκόσμιου Νότου. Για παράδειγμα, τα εισοδήματα του πλουσιότερου 10% δεν πρέπει να είναι υψηλότερα από το φτωχότερο 40% παγκοσμίως. Παρόμοιοι, χρονικά περιορισμένοι στόχοι για τη μείωση της οικονομικής ανισότητας και σε εθνικό επίπεδο.
- **Διόρθωση των πληγών της ιστορικής αποικιοκρατίας.** Οι πρώην αποικιακές κυβερνήσεις πρέπει να αναγνωρίσουν το πλήρες φάσμα των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν υπό την αποικιοκρατία

και να διασφαλίσουν ότι αυτά θα εισέλθουν στη δημόσια μνήμη. Πρέπει να δοθούν αποζημιώσεις στα θύματα για να εξασφαλιστεί η αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν και η πρόληψη μελλοντικών καταχρήσεων. Το κόστος των αποζημιώσεων θα πρέπει να βαρύνει τους πλουσιότερους, που ωφελήθηκαν περισσότερο από την αποικιοκρατία.

- **Τέλος στα συστήματα της σύγχρονης αποικιοκρατίας.** Το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο ΟΗΕ και άλλοι παγκόσμιοι θεσμοί θα πρέπει να αλλάξουν εντελώς τη διακυβέρνησή τους για να τερματίσουν την επίσημη και άτυπη κυριαρχία του Παγκόσμιου Βορρά και των συμφερόντων των πλούσιων ελίτ και των εταιρειών τους. Η κυριαρχία των πλούσιων εθνών και εταιρειών επί των χρηματοπιστωτικών αγορών και των εμπορικών κανόνων πρέπει να τερματιστεί. Στη θέση τους, χρειάζεται ένα νέο σύστημα που προωθεί την οικονομική κυριαρχία για τις κυβερνήσεις του παγκόσμιου Νότου και επιτρέπει την πρόσβαση σε δίκαιους μισθούς και πρακτικές εργασίες για όλους τους εργαζόμενους. Οι άνισες πολιτικές και συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών πρέπει να καταργηθούν.
- **Φορολόγηση των πλουσιότερων για την εξάλειψη του ακραίου πλούτου.** Η παγκόσμια φορολογική πολιτική θα πρέπει να εμπίπτει σε μια νέα φορολογική σύμβαση του ΟΗΕ και να διευκολύνει την πληρωμή υψηλότερων φόρων από τους πλουσιότερους ανθρώπους και εταιρείες για τη ριζική μείωση της ανισότητας και τον τερματισμό του ακραίου

πλούτου.

- **Προώθηση της συνεργασίας και της αλληλεγγύης Νότου-Νότου.** Οι κυβερνήσεις του παγκόσμιου Νότου θα πρέπει να συνάψουν συμμαχίες και περιφερειακές συμφωνίες που δίνουν προτεραιότητα σε δίκαιες, αμοιβαία επωφελείς ανταλλαγές, προώθηση της οικονομικής ανεξαρτησίας, και μείωση της εξάρτησης από πρώην αποικιακές δυνάμεις ή από τις παγκόσμιες οικονομίες του Βορρά. Συλλογικά, θα πρέπει να απαιτήσουν μεταρρυθμίσεις σε διεθνείς θεσμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ, και να προωθήσουν τη συλλογική ανάπτυξη μοιράζοντας γνώση, τεχνολογία και πόρους για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης και την αντίσταση στα εκμεταλλευτικά παγκόσμια συστήματα. Ταυτόχρονα, οι κυβερνήσεις πρέπει να ενισχύσουν τις δημόσιες υπηρεσίες και να εφαρμόσουν μεταρρυθμίσεις γης για να εξασφαλίσουν την πρόσβαση στη γη.
- **Τερματισμός της συνεχιζόμενης «παραδοσιακής» αποικιοκρατίας σε όλες τις μορφές.** Οι υπόλοιπες μη αυτοδιοικούμενες περιοχές πρέπει να υποστηριχθούν για να ασκήσουν τα δικαιώματά τους για αυτοδιάθεση σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ και τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τη χορήγηση ανεξαρτησίας σε αποικιοκρατούμενες χώρες και λαούς.

* Η Καίτη Μυλωνά είναι μέλος των Φίλων της Φύσης και εκπρόσωπός τους στον Ευρωπαϊκό Συνασπισμό για τη Δικαιοσύνη στο Εμπόριο (ETJC).